

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HÓA – NGHỆ THUẬT**

TÌM HIỂU NGHỆ THUẬT HÁT TRỐNG QUÂN DẠ TRẠCH

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
CHUYÊN NGÀNH QUẢN LÝ VĂN HÓA – NGHỆ THUẬT**

Giảng viên hướng dẫn: Ths. Nguyễn Thị Minh Dậu

Sinh viên thực hiện : Hoàng Đức Anh

Lớp : Âm nhạc 2

Hà Nội – 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	4
2. Mục đích nghiên cứu.....	5
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	5
4. Phương pháp nghiên cứu.....	6
5. Đóng góp của đề tài.....	6
6. Bố cục của đề tài.....	6
CHƯƠNG 1: KHÁI QUÁT VỀ VÙNG DẠ TRẠCH, HUYỆN KHOÁI CHÂU, TỈNH HUNG YÊN	
1.1. Vài nét về tỉnh Hưng Yên	
1.2. Khái quát về huyện Khoái Châu	
1.3. Nét đẹp truyền thống văn hóa xã Dạ Trạch	
1.3.1. Lịch sử Dạ Trạch	
1.3.2. Phong tục, tập quán, tín ngưỡng	
1.3.3. Hội làng	
1.4. Nguồn gốc và sự hình thành của nghệ thuật trống quân Dạ Trạch	
Tiểu kết	
Chương 2: NGHỆ THUẬT HÁT TRỐNG QUÂN DẠ TRẠCH	
2.1. Nghệ thuật hát trống quân Dạ Trạch	
2.1.1. Về ca từ	
2.1.2. Về âm nhạc	
2.2. Lễ hội tổ chức hát trống quân Dạ Trạch	
2.2.1. Tập tục	

2.2.2. Nội dung trình tự cuộc hát

2.3. Diễn xướng

2.3.1. Không gian diễn xướng

2.3.2. Hình thức diễn xướng

Chương 3: NÉT ĐẶC TRUNG VÀ THỰC TRẠNG CỦA NGHỆ THUẬT HÁT TRỐNG QUÂN DẠ TRẠCH HIỆN NAY

3.1. Nét đặc trưng của hát trống quân Dạ Trạch với hát trống quân một số địa phương vùng Trung du và đồng bằng Bắc Bộ

3.1.1. Trống quân Dạ Trạch và Trống quân Đức Bác

3.1.2. Trống quân Dạ Trạch và Trống quân Đào Quạt (Hưng Yên), Tào Khê (Hải Dương)

3.2. Thực trạng của hát trống quân Dạ Trạch hiện nay

3.2.1. Thực trạng

3.2.2. Hướng phát triển

Tiểu kết

KẾT LUẬN

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....7

PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Cùng với Ca trù là một bộ môn nghệ thuật truyền thống ở phía Bắc Việt Nam, loại ca nhạc trong cung đình được giới quý tộc và học giả yêu thích; dân ca quan họ là những làn điệu dân ca của vùng đồng bằng Bắc Bộ, Việt Nam. Hát xoan là loại hình dân ca lễ nghi phong tục hát thờ thần, thì có một loại hình nghệ thuật dân gian rất đặc sắc và cũng có lịch sử lâu đời đó là hát Trống Quân.

Trống Quân là lối hát dao duyên thường được người dân tổ chức hát vào ban đêm, dưới trăng mùa thu, trong lúc có hội hè, khi dân làng rảnh rỗi họ phô diễn tài nghệ đối đáp và trao đổi tâm tình hò hẹn. Trong lao động sản xuất, người nông dân thường hát đố nhau để lao động thêm năng suất, và ở thời hội nhập kinh tế quốc tế hiện nay, hát Trống Quân cũng có một vị trí quan trọng trong nền văn hóa dân tộc.

Xưa kia, hát Trống Quân phổ biến rộng rãi khắp vùng đồng bằng Bắc Bộ, đặc biệt ở tỉnh Hưng Yên có Trống Quân Dạ Trạch, Xuân Cầu, Đào Quạt, Hiệp Cường. Tỉnh Vĩnh Phúc và vùng Trung Du có Trống Quân Đức Bác, Hữu Bò, Hiền Quan. Tỉnh Bắc Ninh có Trống Quân Ninh Xá, Song Liễu, Ngũ Thái,... Trống Quân đã có một thời phát triển mạnh mẽ cùng với các làn điệu dân ca khác ở đồng bằng Bắc Bộ như hát Xoan, hát Ghẹo (Phú Thọ), hát Quan Họ (Bắc Ninh), hát Ả Đào (Nam Định),...

Ngày nay, hát Trống Quân vẫn là một loại hình dân ca đặc sắc. Tuy nhiên, sức lan tỏa của nó không rộng rãi và còn rất ít nơi sinh hoạt. Người dân dưới sự tác động khách quan của nhiều hoàn cảnh khác nhau, đã ít chú ý đến những làn điệu dân ca mượt mà đậm thắm mà cha ông họ đã sáng tạo và gìn giữ. Không chỉ vậy, sự phát triển “phi thường” của công nghệ thông tin, của nền kinh tế thị trường, sự du nhập của nhiều dòng nhạc nhẹ, nhạc nước ngoài, đã nảy sinh tư tưởng chán nản thương thức nghệ thuật truyền thống của một

số tầng lớp khan giả. Nguy cơ bị mai một của một số nghệ thuật truyền thống, trong đó có nghệ thuật hát Trống Quân. Do vậy, nghệ thuật hát Trống Quân cần phải được gìn giữ và phát huy.

Xã Dạ Trạch, huyện Khoái Châu, tỉnh Hưng Yên nằm giữa trung tâm đồng bằng châu thổ sông Hồng – nơi có truyền thuyết về Chử Đồng Tử - Tiên Dung giúp dân trồng lúa chữa bệnh cứu người từ bi đức độ, có truyền thống lịch sử đằm Dạ Trạch chống giặc ngoại xâm... Ngoài ra, Dạ Trạch còn là vùng đất được người dân lưu truyền một làn điệu dân ca cổ đặc sắc đó là hát Trống Quân. Tuy nhiên, hiện nay, nghệ thuật hát Trống Quân ở Dạ Trạch cũng đang đứng trước nguy cơ bị mai một. Bởi lẽ, lớp nghệ nhân đã từng tham gia hát Trống Quân thuở trước, hầu hết đã theo về với tổ tiên, chỉ còn lại một số ít nghệ nhân vào tuổi bát tuần đã được ông cha truyền lại và giữ được lối hát Trống Quân cho tới ngày nay. Chính vì vậy, việc nghiên cứu nghệ thuật Trống Quân ở Dạ Trạch là cần thiết.

Từ những lý do trên, em đã chọn đề tài “**Tìm hiểu Nghệ thuật hát Trống Quân Dạ Trạch**” cho khóa luận tốt nghiệp Đại Học của mình. Với mong muốn đóng góp một phần nhỏ trong việc bảo vệ những giá trị nghệ thuật đặc sắc của hát trống quân, góp phần gìn giữ nhưng nét văn hóa đặc sắc văn hóa dân tộc.

2. Mục đích nghiên cứu

- Nghiên cứu những yếu tố hình thành nên nghệ thuật hát Trống Quân Dạ Trạch.

- Tìm hiểu lề lối, hình thức diễn xướng Trống Quân , nêu bật đặc điểm. Đưa ra những biện pháp thích hợp nhằm giữ gìn và phát huy làn điệu dân ca này.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu là nghệ thuật hát Trống Quân ở Dạ Trạch

- Phạm vi nghiên cứu là xã Dạ Trạch, huyện Khoái Châu, tỉnh Hưng Yên

4. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp sưu tầm tài liệu.

- Phương pháp khảo sát điền dã để tiếp cận, quan sát miêu tả, phỏng vấn, thống kê.

- Phương pháp phân tích, so sánh, tổng hợp nguồn tư liệu có liên quan.

5. Đóng góp của đề tài

- Tìm hiểu về thể loại âm nhạc dân gian hát trống quân, qua đó tìm hiểu những nét đẹp văn hóa, nghệ thuật của thể loại âm nhạc này để mọi người có thể biết đến hát trống quân như một thể loại âm nhạc dân gian chuyên nghiệp phổ biến. Làm cho diện mạo hát trống quân không bị méo mó và qua đó cho mọi người biết rõ hơn về âm nhạc trong nghệ thuật hát trống quân. Làm phong phú thêm tài liệu về nghệ thuật hát trống quân cho những người quan tâm.

- Cung cấp những hiểu biết thêm về đặc điểm của hát Trống Quân Dạ Trạch. Khẳng định một phong cách riêng mang tính độc đáo về nhạc cụ, không gian, lề lối và hình thức diễn xướng trong nghệ thuật hát Trống Quân Dạ Trạch

- Kiến nghị một số biện pháp để bảo tồn và phát huy giá trị nghệ thuật, đưa hát Trống Quân dạ Trạch trở nên phổ biến rộng rãi hơn.

6. Bố cục của đề tài

Ngoài phần mở đầu, kết luận, phụ lục và tài liệu tham khảo, bài nghiên cứu có cấu trúc như sau :

Chương 1: Khái quát không gian văn hóa vùng Dạ Trạch, huyện Khoái Châu, tỉnh Hưng Yên

Chương 2: Nghệ thuật hát Trống Quân Dạ Trạch

Chương 3: So sánh Trống Quân Dạ Trạch với Trống Quân một số địa phương vùng Trung Du và đồng bằng Bắc Bộ.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Dương Viết Á (1994), *Âm nhạc lí luận và cây đời*, Nxb Âm nhạc – Tạp chí Văn hóa nghệ thuật, Hà Nội
2. Trần Cường (1996), *Âm nhạc tác giả và tác phẩm*, Nxb Âm nhạc, Hà Nội.
3. Đào Ngọc Dung (2001) *Phân tích tác phẩm âm nhạc*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
4. Nguyễn Tiến Dũng (2005), *Văn hóa Việt Nam thường thức*, Nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
5. Nguyễn Chí Bền (2006), *Góp phần nghiên cứu Văn hóa dân gian Việt Nam*, Nxb Khoa học Xã Hội, Hà Nội.
6. Đảng Cộng sản Việt Nam (1998), *Văn kiện hội nghị lần thứ V ban chấp hành Trung ương khóa VIII*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
7. Đinh Gia Khánh (1989), *Trên đường tìm hiểu văn hóa dân gian*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
8. Nguyễn Thụy Loan (2005), *Âm nhạc cổ truyền Việt Nam*, Giáo trình CDSP, Nxb Đại học Sư Phạm, Hà Nội.
9. Phạm Phúc Minh (1994), *Tìm hiểu dân ca Việt Nam*, Nxb Văn hóa, Hà Nội.
10. Tú Ngọc (1994), *Dân ca người Việt – Thể loại và hình thức*, Nxb Âm nhạc, Hà Nội.

11. Trần Việt Ngữ (2002), *Hát Trống quân*, Nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
12. Nhật Nhâm, Trịnh Như Tấu (1934), *Hung Yên Địa chí*, In tại nhà in Ngô Tự, Hà Nội.
13. Nguyễn Thị Nhung (2005), *Hình thức thể loại âm nhạc*, Nxb Đại Học Sư Phạm, Hà Nội.
14. Nguyễn Duy Phí – Lê Hồng Điệp sưu tầm, “Những bài hát Trống Quân Dạ Trạch”, tư liệu điền dã tháng 2/2013 tại xã Dạ Trạch.
15. Sở Văn hóa – Thông tin tỉnh Hưng Yên (2000), *Kỷ yếu hội thảo khoa học Chủ Động Tử - Tiên Dung*, Viện nghiên cứu Văn hóa nghệ thuật – tạp chí Văn hóa nghệ thuật, Hà Nội.